

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXVI. Regula octava: extra dictos casus, per Ecclesiæ
declarationem, vel Reipublicæ ordinationem exceptos, positive dubius, in
æquali probabilitate de inhonestate, ac de honestate, per reflexa ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

qua sibi agenda videntur, Patrum, id est Superiorum, decretis præponit. Tunc ergo subditus inniti non debet iudicio suo, illud præponendo iudicio Prælati sui; sed iudicium suum, opinionemque iudicio & opinioni Prælati subijcere debet. Et, ut Suarez ait l. 6. de legib. c. 8. n. 6. tunc subditus debet suum iudicium deponere, prout est communis doctrina, & in praxi necessaria, ob rationes n. 236. 237. 238. & seqq. allatas. Enimverò ad id faciendum subditus habet regulam certam ex antedicta traditione Sanctorum, quòd possit, imò debeat se suumque iudicium submittere, obedireque legitimo Superiori in omnibus quæ non sunt manifestè contra Deum.

253 Nec ratio, quæ nititur Scilderus, oppositum probat. Solum enim probat subditum in dicto casu obedire non posse, nec debere, in sensu composito propriæ opinionis, quæ iudicatum actum imperatum esse peccatum; secus in sensu diviso, deponendo scilicet propriam opinionem, eamque Superioris opinioni subijciendo in iis ad quæ Superioris autoritas se extendit, & in quibus periculum non est agendi contra naturæ legem. Quia in iis, ad deponendam propriam opinionem, Superioris autoritas ex traditione Sanctorum ipsi sufficit.

CAPUT XXVI.

Regula octava: extra dictos casus, per Ecclesiæ declarationem, vel Republicæ ordinationem exceptos, positivè dubius, in equali probabilitate de inhonestate, ac de honestate actionis, formare nequit conscientiam de honestate, per reflexa Probabilistarum principia.

254 **A**rgumentis suprà deductis constricti Probabilistæ, fatentur positivè dubitantem de honestate actionis, ob æqualem de inhonestate probabilitatem, haud posse formare conscientiam de ipsius honestate per principia directæ; secus (inquiunt) per principia reflexa.

255 Si ab ipsis postules enarrationem reflexorum illorum principiorum, sequentia Terillus, & passim alii proferunt. 1°. si daretur lex actionem illam prohibens, post adhibitam diligentiam clarè innosceret. Clarè non innosceat. Ergo non datur.

2°. lex prohibens, in dubio non præsumitur, nisi probetur. Lex prohibens istam actionem in dubio non probatur. Ergo non præsumitur.

3°. in obscuris quod minimum est sequimur. Sequimur etiam quod benignius est. Quandoquidem odia sunt restringenda, favores ampliandi. Atqui iudicium de non prohibitione, in dubio, benignius est, & minùs gravans, quàm iudicium de prohibitione. Illud ergo iudicium sequimur; non istud.

4°. lex, seu prohibitio dubia certam parere nequit abstinendi obligationem.

5°. lex, seu prohibitio dubia non est sufficienter promulgata; non obligat autem,

nisi sufficienter promulgata.

6°. lex, seu prohibitio non obligat, quamdiù invincibiliter ignoratur, an sit certò lata.

7°. in pari dubio, seu æquali probabilitate, hinc pro lege prohibente, inde pro libertate, melior est conditio libertatis (cùm sit melior conditio possidentis: libertas autem tunc est in possessione) tunc ergo pro libertate iudicandum, non pro lege prohibente.

Verùm-enimverò, non ex istis reflexis principiis, aliisque eiusmodi, sancti Doctores & Majores nostri, imò ne ipsi quidem Gentilium ac Judæorum Sapientes, iudicari posse censuerunt pro libertate; sed prorsus ex adverso censuerunt abstinendum ab opere, ut suprà vidimus.

Non sum nescius, Terillum in fundam. 257 Theol. Moral. & in Regula mor. p. 1. q. 2. n. 60. pro principiis istis proferte Lactantium l. 3. Institut. c. 27. dicentem: *Stultissimi est hominis, præceptis eum velle parere, quæ, utrum vera sint, an falsa, dubitatur. Et ideo nemo parat, quia nemo vult ad incertum laborare.* Quod Lactantii dictum Terillus censet rectè applicari ad omnem legem dubiam: quia, si post omnem conatum maneat incertum, an lata fuerit, neminem obligare potest. Nam stultissimum est tali præcepto, ut præcepto, velle parere: cum an sit verum, an fictum præceptum, dubitatur. Et ideo nemo parat, quia nemo vult ad incertum, quasi ad certum, obligatum se putare. Ita Terillus.

Sed facile est ostendere, Lactantii testimonium ad rem præsentem nihil facere, sed ad alium longè scopum collimare. Siquidem Lactantius ibi, explicans verba ista Psal. 118. *Locuti sum mihi iniqui vanitates, sed non in lextua, multifariam ostendit, Philosophorum Gentilium præcepta variis exceptionibus obnoxia esse, inter alias exceptiones duas istas producens, quòd Philosophi illi auctoritatem non haberent condendi leges (& ideo nemo credit, inquit: quia tam se hominem putat esse, qui audit, quàm ille qui præcipit) quòdque nihil apud eos certum esset, nihil quòd ad scientiam veniret, sed cùm omnia conjecturis agerent, multa, etiam diversa & varia proferrent, &c. Quæ profectò exceptiones ad rem nostram non faciunt. Cùm dubia, de quibus agimus, non sint de præceptis hominum auctoritate carentium, nihilque certi habentium, & omnia conjecturis agentium, sæpèque variantium; sed de præceptis Dei, Ecclesiæque, quorum auctoritas est certa, & siquando voluntas in casu particulari obscura & dubia, non defunt certa principia, quibus edocemur, quid opus factò in eiusmodi dubio. Unde stultissimus esset, qui stultissimi hominis esse diceret, eiusmodi præceptis velle parere, tutioremque partem eligere. Neque enim talis in incertum laboraret, sed laudem certissimam promereretur. Unde prorsus est extra rem, & mentem Lactantii, Glossa Terilli, seu applicatio quam subjungit verbis Lactantii.*

Nec verò Lactantius habet reduplicationem istam: *præcepto, ut præcepto*, nec finalia verba ista: *nemo vult ad incertum se obligatum reputare*; sed ista: *nemo vult ad incertum laborare*. Quæ ex præmissis manifestum est alium redere sensum, tendereque ad scopum planè diversum.

259 Ex unico igitur Lactantio, tam extra rem allegato, perspicuum est illa Probabilistarum à sæculo natorum reflexa principia, prorsus destituta esse sanctorum Doctorum autoritate, nec à Probabilistis vel unum è sanctis Doctoribus proferri posse, qui iis usus fuerit, vel secundum ea conscientiam formari posse senserit. Immo quatuor principia reflexa ex adverso tradiderunt, tamquam necessariò sequenda in ejusmodi dubio.

260 Primum est, quòd in dubio semitam eligere debeamus tutiorem, uti ostendimus cap. 16. & 17.

261 Secundum, quòd cavere debeamus periculum peccati, abstinendo ab actione dubiæ honestatis. Utpote à qua non abstinendo, scientes & volentes exponimus nos peccati periculo. *Quicumque verò committit se deiformi, in his que sunt ad salutem, peccat*, inquit (post Augustinum, aliosque SS. Doctores) S. Thomas quodlib. 8. a. 13. Et quodlib. 9. a. 15. *Quicumque committit se... periculo peccati mortalis, peccat mortaliter*. Et rationem dat quodlib. 3. a. 9. ad 3. *quia quicumque non cavet periculum, videtur contempnere id cuius detrimentum pericula inducere possunt*, videturque amare periculum, cui sine necessitate se exponit: sicut amare videtur periculum damni temporalis, qui ei absque necessitate se exponit, faciendo aliquid quo damnum æquè probabiliter incurritur, quàm non incurritur. Et hanc rationem cavendi periculum peccati, considerarunt sacri Canones, dum statuerunt eligendam in dubio semitam tutiorem, ut vidimus n. 214.

262 Tertium est, quòd lex naturalis, ipsis etiam Judæis, Ethnicisque exploratissima, vetet quidquam agere, quòd dubites, æquum sit, an iniquum.

263 Quartum (traditum à Tertulliano n. 312. referendo) est quòd eadem lex vetet quidpiam agere, sine divina permissione sufficienter proposita. Cùm humana voluntas essentialiter subiecta sit voluntati divinæ, ab eaque dependeat, tamquam à prima regula, mensuraque sua. *Primum enim, in unoquoque genere, est mensura cæterorum*. Unde cùm regula ac mensura prior sit regulato, & mensurato; prius est aliquid esse divinæ voluntate permittum, quàm sit creaturæ rationali moraliter liberum seu licitum. Cùmque humana voluntas regulari mensurarique nequeat à voluntate, seu permissione divina, nisi sufficienter præcognita; prius est voluntatem seu permissionem divinam esse homini sufficienter præcognitam, quàm actionem aliquam humanæ voluntati licitam esse, sive permittam. Atqui sufficienter

Tom. I.

præcognita non est, quamdiù nulla est apparentia major quòd permittam sit, quàm quòd non sit. In æquali verò utrimque probabilitate, nulla est apparentia major quòd permittam sit, quàm quòd non sit. Tunc igitur actio centenda non est humanæ voluntati moraliter libera, sive licita & permittam.

Quantum principium ex communissima Probabilistarum sententia addi potest, quia ad licitè operandum, ipsimet Probabilistæ moralem requirunt certitudinem, quòd hîc & nunc operandò non peccetur, ob ea quæ allegata sunt num. 194. 195. &c. Sed in æquali probabilitate de inhonestate, atque de honestate operationis (extra casus, de quibus capite præcedenti) nullum est principium, sive directum, sive reflexum, per quòd operans moraliter certificari queat quòd hîc & nunc operandò non peccet. Et verò nullum esse principium directum, per se patet, nec Probabilistæ dissentant. Nullum quoque esse principium reflexum, probatur, quia siquod esset, foret aliquod ex septem n. 255. narratis. At nullum est ex illis.

Non enim primum: quia vix aut ne vix quidem homo est, qui certus sit, imò qui prudenter credere queat, se tantam adhibuisse diligentiam, tantumque per adhibitam diligentiam profecisse in notitia punctorum omnium divinæ legis cognitu difficultium, ut si lex prohibens istud vel illud punctum extaret, sibi clarè innotesceret. Cùm innumera puncta difficultia legis innumeris hominibus, post omnem diligentiam, usque ad eò obscure sint, ut ne ipsis quidem sanctis Doctoribus, post tantum studium, tantam orandi assiduitatem, tantam curam emundandi cor suum, clarè innotuerint. Imò post hæc omnia, in multis sibi invicem contradixerint, nec minùs veraciter, quàm humiliter facti sunt: *delicta quis intelligit*, &c.

Non etiam secundum: quòd enim positive dubius, in æquali probabilitate de existentia, ac de non existentia legis prohibentis, abstinere debeat ab actione dubiæ honestatis, non est ex vi legis, seu prohibitionis dubiæ, dum reverà non existit, sed ex vi certæ & indubitatae legis prudentiæ, quæ vetat 1.º nequis exponat se periculo peccati, ut supra. 2.º nequis faciat, quòd dubitat, æquum sit, an iniquum. 3.º ne creatura quidquam faciat absque divina permissione, sibi sufficienter proposita. 4.º ad ista præcavenda, semitam eligere jubet tutiorem.

Dum verò lex prohibens reverà existit, & certò existit, solùmque dubium est, an istam vel illam actionem comprehendat, si iudicio virorum sapientum eam comprehendat, adfintque motiva gravia ad ita iudicandum, quamvis insufficientia ad impetrandum hîc & nunc dubitantis assensum, eò quòd concurrant cum æquè gravibus & probabilibus in contrarium; adeoque æquè moventibus ad dissensum: lex illa, utpote obligans ad ea

Dddd 2

vendam transgressionem sui, non solum certam, sed & rationabiliter dubiam, videri potest obligare ad abstinendum à tali actione, in tali dubio, v. g. lex prohibens usuram, ad abstinendum à contractu, non solum certo, sed & dubiè usurario; adedque videtur obligare ad abstinendum ab illo, quando rationabiliter dubitas, an sit usurarius; sicut obligat ad abstinendum ab eo, quando rationabiliter judicas (licet iudicio solum opinativo & incerto) esse usurarium. Sic enim lex iubens omnia mortalia confiteri, obligat ad confitendum mortalia, non solum certa, sed etiam rationabiliter dubia. Quamvis enim lex non obliget, nisi applicetur, talis applicatio fit per hoc quod in notitiam sic deveniat, ut invincibiliter non ignoretur. Per rationabile verò dubium de legis talem actionem comprehendens existentia, invincibilis tollitur ignorantia ipsius, prout constat ex eo quod actio facta cum rationabili dubio ejusmodi, non sit transgressio materialis dumtaxat, sicut actio facta cum ignorantia invincibili legis. Quod enim sic operari non sit operari cum ignorantia invincibili legis, cap. 31. demonstrabitur.

268 Cæterum, siue lex (v. g. prohibens usuram) obliget directè, & vi suâ, ad abstinendum à contractu dubiè usurario; siue indirectè & vi reflexæ legis prudentiæ ut supra: certa equidem obligatio est abstinendi à contractu dubiè usurario, saltem ex dicta lege reflexa. Utpote quæ haud dubiè vim habet obligandi, siue legis directæ existentia in dubio præsumatur, siue non præsumatur.

269 Nec tertium principium moraliter certificare potest operantem, quod hic & nunc ponendo operationem dubiæ honestatis, non peccet. Cum istud principium in ordine ad rem præsentem, frivolum sit, & abusivum, in nimiamque vergens laxitatem, uti demonstratum est Prolegomeno 1. c. 9.

270 Nec isti principio D. Gregorius favet, l. 2. Registri c. 23. dum ait: *Melius est in dubiis, non distinctionem exequi, sed ad benignas potius partes inflecti.* Quia ex contextu & scopo sancti Pontificis manifestum est, verba hæc nec in speciem favere Probabilistis, sed perinde extra rem allegari, ut verba Lactantii supra. Siquidem casus, de quo ibi Pontifex agit, est iste: Stephania à D. Gregorio petiit, Calixeno filio suo, ob nimiam ipsius paupertatem, restitui domum, à Calixeni avia Ecclesiæ oblatam, asserens aviam non potuisse eam alienare. Pontifex, ne mulieris lachrymas inanes relinqueret, & ne plus rigoris, quam pietatis causam sequi videretur, iussit restitui domum, dicens, melius esse in similibus dubiis, Ecclesiam non uti iuribus suis in rigore, dum scilicet miserabiles personæ, miseriam magnam inde paterentur; sed ad benignas potius partes, id est ad pietatem erga miserabiles personas exercendam potius inflecti, uti Augustinus exemplo suo docuit, dum ob similem causam recipere noluit pecu-

niam Ecclesiæ oblatam, sed filiis Januarii iussit restitui. Et reverà in re dubia (inquit Egnatius l. 7. c. 7.) *facius est filiis testatoris eam dari, qui graviora propter illam, quam Ecclesiæ, pati poterant. Cum Ecclesiæ longè pluris bonum nomen, quam pecunia, cum avaritia nota, faciendum sit.* Ita ille, occasione facti Augustini, quod refert.

Per benignam itaque partem S. Gregorius 271 eam non intelligit, quæ favet libertati & concupiscentiæ contra legem (cùm ista maligna sit, non benigna) sed quæ favet pietati erga viduas, pupillos, egenos, &c. quæque Ecclesiam ab avaritiæ & excessivi in miserabiles personas rigoris nota liberat. Vide dicta citato Prolegomeno 1. c. 9. per totum.

Nec quartum principium tertio solidius est, 272 uti neque quintum. Quia certa abstinendi obligatio in casu præsentis, non provenit ex lege, seu prohibitione directâ, quæ supponitur dubia, sed ex lege reflexa, profus certa & indubitata, vel ipsi Ethnicis sufficienter nota & promulgata, de qua n. 260. 261. 263. & 266. De qua etiam rursus cap. sequenti n. 281. & seqq.

Nec sextum, utpote quod falsissimum esse, 273 demonstrabitur cap. 31. abusivumque esse, atque in præcipitium ducere, monstratum est Prolegomeno 1. c. 8.

Nec denique septimum. Quia & istud à 274 vero alienissimum infundatissimumque esse, demonstrabitur cap. 28. 29. & 30.

CAPUT XXVII.

Regula nona: positivè dubius, in equali hinc inde probabilitate actionem dubiæ honestatis ponere nequit, sub pretextu, quod lex eam prohibens, si detur, non sit sufficienter promulgata.

Isti prætextui valdè insistunt Probabilistæ, 275 in eoque fundant totam suam doctrinam de licito usu cujuscumque probabilis de honestate opinionis, etiam in concursu & occursum edum æqualis, sed & majoris probabilitatis in contrarium. Ut enim ex communi aliorum Probabilistarum sententia arguit Terillus de conc. prob. q. 23. probat. 3. nulla lex obligat nisi sufficienter promulgata: nulla verò lex prohibens aliquam actionem est sufficienter promulgata, quamdiù probabile est actionem illam non esse prohibitam. Quia ut sufficienter sit promulgata, esse debet certò & manifestè cognita. *Promulgatio enim (inquit n. 16.) debet esse ceremonia tam manifesta subditis, ut aliqui saltem eorum evidenter sciant, & legem latam, & tali ceremoniâ fuisse manifestatam. Immo debet esse adeo manifesta, tamque liquido divulgata, & tam certa ejus notitia, ut magnam subditorum partem latere non possit, nisi ipsi culpabiliter ad ea que sunt, nolint advertere.* Quod in opere de reg. mor. q. 2. n. 47. & 59. procedere dicit de omni lege, etiam naturali.